

Stenlille Realskole er i 1905 klar til at blive taget i brug. Personerne foran skolen er fra venstre: 1. række: direktør Dittmer, arkitekt Petersen, købmand Joost, pastor Hans Madsen Ruhweder, mejeribestyrer Simonsen, tømrermester Hans Hansen, gårdejer Hans Christensen, muremester Otto Faber. 2. række: banemester Christiansen, gårdejer Peter Vilhelm Jensen, skovfoged Nielsen og købmand Mouritsen. En dreng til venstre er Hother Simonsen.

Stenlille Mellem- og Realskole

HISTORIE: Første del af to.

Loven om Højere Almenskoler af 24. april 1903 afskaffede latinskolen og indførte den fireårige mellem-skole, den etårige realklasse og det treårige gymnasium. Alle piger og drenge havde fremover mulighed for at fortsætte fra grundskolen videre op i skolesystemet på statens gymnasieskoler.

I byerne kunne der oprettes kommunal mellem-skole og realklasse. Loven gav også mulighed for at oprette private realskoler, og der kom i 1900-tallets begyndelse en række private mellem- og realskoler både i købstæder og i stationsbyer.

Stenlille blev stationsby i 1901, da Høng-Tølløsebanen var anlagt, og i 1903 oprettede husmands-sønnen fra Jelstrup ved Hjørring cand. theol. og tidligere sognepræst i Farstrup i Himmerland Hans Madsen Ruhweder en privat mellem- og realskole i Stenlille.

Muligheden for at få elever ind på skolen var god, da de nærmeste eksamensskoler i årene frem lå i Slagelse, Høng, Holbæk og Ringsted samt i Sorø, hvor der i 1925 også kom en privat mellem- og realskole dér, hvor Sorø Pigeskole havde været fra 1887.

På Hovedgaden

Skolen åbnede i et baghus hos sadelmagermester Severin Vestergaard. Men allerede i 1904 begyndte opførelsen af Stenlille Mellem-skole på Hovedgaden 60. En forældre-kreds havde dannet en bestyrelse med købmand Mouritsen, Stenmagle, som formand.

Bestyrelsen antog arkitekt Petersen fra Sorø. Han udarbejdede tegninger og konditioner, og arbejdet blev overdraget til murermester Otto Faber, Stenlille, og tømrermester Hans Hansen, St. Merløse.

Den 30. august 1905 kunne skolen indvies ved en festlighed på Stenlille Hotel.

Skolen var bygget af kalksandsten fra den nye Stenlille Kalksandstensfabrik, der lå ved banen.

På skolen var der i begyndelsen to klasseværelser og i stueetagen en lejlighed til bestyreren. På 1. sal var der en lejlighed, som direktør Dittmer fra kalksandstensfabrikken beboede og dertil to lærerindeboliger. Ret hurtigt voksede elevtallet, og lejlighederne måtte inddrages til undervisning.

I 1909 lod "Interessentskabet Stenlille Mellem-skole" opføre et hus til gymnastiksal i gården bag hovedbygningen. Bygmestrene var murermester Albert Faber, Stenlille, og tømrermester Chr. Nielsen, Ugerløse. Skolebestyrelsens have blev anlagt bag salen.

Bag gymnastiksalen byggede man omkring 1925 et mindre hus, hvor der indrettedes sløjdsal og på 1. sal tegnesal og et par værelser til unge lærere.

Omkring 1935 blev der bag bygningerne skabt en sportsplads. Før havde man brugt kommunens gamle fodboldbane. Skolebestyrer Tyge bad eleverne om at opsamle sten inden græssåning. Da det foregik i religionstimen, spurgte en elev, om stensamling havde noget med religionsundervisning at gøre. Tyge svarede: "Der

står skrevet: I dit ansigts sved skal du æde dit brød".

Skiftende ledere

I marts 1906 døde pastor Ruhweder, og et interessentskab af byens borgere overtog skolen og ansatte P. Nielsen som skolebestyrer. Skolen fungerede, men efter nogle år enedes man om, at en ny ansvarshavende tog over.

Det blev Jakob Valdemar Rasmussen, som i 1912 købte skolen af forældre-kredsen. Der var da op mod 100 elever og 6 lærere, som underviste i 14 skolefag.

Rasmussen, som var en dygtig skolemand og en god administrator, solgte i 1916 skolen til Robert C. Petersen.

J. V. Rasmussen gjorde en god handel, men for skolen var det ikke helt godt. Robert C. Petersen havde penge, men var dumpet til optagelsesprøven ved et seminarium. Uden uddannelse gik det ikke, så Petersen måtte ansætte en lærer, der kunne tildeles eksamensret.

Det blev lærer Niels Tyge fra Odense, som den 1. august 1917 af ministeriet fik overdraget ansvaret for undervisning og eksamen.

Petersen og Tyge kunne ikke rigtig enes, så forældrene bad Petersen venligt og bestemt om at afhænde skolen til forældrene. Nogle borgere med møller Carl Jensen, Stenmagle, i spidsen købte så skolen for 33.000 kr. og solgte den videre til Niels Tyge i 1918.

Skolen blev rådhus

Tyge videreførte skolen til

Skoleelever og lærere er samlet i Stenlille Realskoles skolegård i sommeren 1930. Skolebestyrer Niels Tyge i jakkesæt ses med et barn i hånden bagest til venstre. Skolebygningen, som blev indviet i 1905, ses i baggrunden.

Skolen blev rådhus

LOKALHISTORIE:

I sidste uge bragte vi en historie om Stenlille Mellem og Realskole, men dersværrer var sidste afsnit røget ud. Det kommer her sammen med del to.

STENLILLE MELLEM – OG REALSKOLE

Anden del

Stenlille: Niels Tyge videreførte Stenlille Realskole til sin død som 71-årig den 20. maj 1960. Tyges hustru Nina Charlotte Tyge, født Beck, som var datter af sognets præst Filip Beck, var en meget stor hjælp for skolebestyreren. Ægteparret fik 3 døtre og tre sønner.

Efter Tyges død fungerede skolen et sidste skoleår med lærerinde Johanne Larsen som daglig leder. Hun kunne i juni 1961 overrække beviser til 22 elever, der havde bestået realeksamen og til 26 elever, der havde taget mellemkoleeksamen.

Nina Tyge solgte derefter skolebygningerne til Stenlille Kommune, der indrettede kommunekontor på den gamle skole. Nina Tyge døde i Roskilde i maj 1987.

Efter kommunesammenlægningen i 1970 blev skolebygningen en del af rådhuset i den større Stenlille Kommune. Her indrettedes teknisk forvaltning, mødesal og

kantine. I øvrigt byggedes der nye kontorer bag skolebygningen i 1980.

I dag ejes det hele af Sorø Kommune.

I den gamle hovedbygning er der nu kontorer for Sorø Forsyning A/S. På adressen er også Jobcenter Sorø (Stenlille afdeling). Den lille bygning til sløjd og tegning benyttes nu af dagplejen.

Skolebestyrer i mere end 40 år

Skolebestyrer Niels Tyge var en markant, synlig og flittig leder, som for de fleste elever var og blev synonym med Stenlille Realskole.

Tyge forstod at ansætte de rette lærere og lærerinder, og utallige elever har udtrykt glæde ved at have gået på realskolen. Det var ikke uden grund, at en stor kreds af tidligere elever fejrede Niels Tyges 25 års jubilæum den 16. august 1942 i skolens gymnastiksal med festtale og gaveoverrækkelse.

Ligeledes har der ofte været afholdt sammenkomster, hvor tidligere klassekammerater mødtes og mindedes skoletiden med morgensang og skolefest, ekskursion og udflugt, terperi og eksamen og glædede sig over det kammeratskab, man havde haft på realskolen. Og man fortalte historier om Tyge, der næsten altid var iført lange brune støvler og ridebukser med lomme til "tampen".

Niels Tyge blev lærer fra Jelling Seminarium i 1909, og hans specialer blev matematik, fysik og naturhistorie.

Efter 8 år som lærer på forskellige realskoler kom han til Stenlille Realskole i 1917. Skolen havde da 79 elever, men kom snart op på 120 og nåede efterhånden over de 200. Når Høng-Tølløse banens tog nåede Stenlille om morgenen, vranglede eleverne ud og gik hen til realskolen.

Tyge havde sine bestemte meninger om, hvordan en skole skulle drives, og selv om bygningerne måske ikke var de allerbedste til formålet, så var eleverne glade for deres skole.

Hvis evnerne var der, så var Tyge også den, der lod børnene komme ind, selv om det kunne knibe med økonomien.

Eksaminerne viste gang på gang, at undervisningen var upåklagelig. Hvert år blev der trykt et hæfte, hvor forældrene kunne læse om skolens lærere, fag, fagplan, bøger, fripladser, betaling og om de enkelte elevers eksamenskarakterer m.v.

Aktiv i lokalområdet

Tyge deltog med stor energi i livet udenfor skolen.

I 1919 blev han tropsfører for en af de første spejdertrupper i landet. Senere blev han medlem af korpsbestyrelsen for Det Danske Spejderkorps.

Han oprettede en fore-

dragsforening. Han var medstifter af den lokale sønderjyske forening og var aktivt medlem af hjemmevernet.

Sportsmand var han også, således var han en dygtig skøjteløber.

Politisk var han venstremand og i 14 år formand for den lokale vælgerforening og dertil sekretær for Ruds Vedbykredsens Venstre.

Niels Tyge stiftede og passede i omkring 20 år en sognebogssamling i Stenlille; det første folkebibliotek.

Også navedyrkning havde Tyge tid til; han arrangerede kurser gennem Østifternes Haveselskab.

Aldt aktiv – af og til også som skolebuschauffør og som fyrmester, brændekløver og tørvestabler.

En personlighed med egne meninger – en lærer af den gamle skole. Skolens altomfattende leder. Da han døde i 1961, var Stenlille Realskoles tid forbi.

Niels G. Sørensen,
Lokalhistorisk Arkiv Stenlille